

Наша Слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 14 (1061) 4 КРАСАВІКА 2012 г.

З Вялікім Днём!

Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
220034, г. Мінск вул. Руманцава, 13, тэл. 213-43-52, 284-83-11, разліковы рахунак
№ 3015741233011 у аддз. №539 ААТ "Белінвестбанк", г. Мінска, код 739

29 сакавіка 2012 г.

Міністру адукацыі Рэспублікі Беларусь
праф. С.А. Маскевічу,
вул. Савецкая, 9
220010, Мінск

Паважаны Сяргей Аляксандравіч!

ГА "Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны" вітае Ваша рашэнне вярнуць з першага верасня гэтага года выкладанне гісторыі і географіі Беларусі ў рускамоўных школах і некаторых ВНУ на дзяржаўную беларускую мову. Аднак у нашай арганізацыі назбіраліся звароты грамадзян Беларусі, якія скардзіцца на праявы дыскрымінацыі беларускамоўных вучняў і настаўнікаў у сферы адукацыі, і мы просім Вас уважліва аднесціся да іх, і па магчымасці, выправіць гэтыя недахопы да 1 верасня.

У наша грамадскае аб'яднанне неаднаразова звярталіся і працягваюць звяртацца бацькі вучняў беларускамоўных класаў, чые дзеці вывучаюць у 10 класе прадмет "Географія Беларусі". Ужо працяглы час яны не могуць набыць у гандлёвай сетцы ні "Атласа па географіі Беларусі", ні "Контурных карт па географіі Беларусі", якія былі б выдадзеныя на беларускай мове. Між іншым, і географічная тэрміналогія, і беларускія географічныя назвы маюць абсалютна спецыфічны характар і адметнае беларускае гучанне. Выглядае недарэчным і несправядлівым, што маладыя людзі, якія вывучаюць географію роднай краіны на той мове, на якой ствараліся і зафіксаваліся ў народнай памяці географічныя назвы, цяпер павінны запамінаць іх у іншамоўным афармленні.

Прадстаўнікі Вашага міністэрства неаднаразова і на вельмі высокім узроўні рабілі публічныя заявы наконт таго, што беларуская мова ў сістэме адукацыі Рэспублікі Беларусь мае тыя самыя правы, што і мова руская. Між тым, да гэтай пары не выдадзеныя беларускамоўныя версіі новых падручнікаў або вучэбных дапаможнікаў па інфарматыцы для 6 класа, па англійскай мове для 10 класа, па нямецкай мове для 11 класа, па французскай, іспанскай і кітайскай мовах для ўсіх класаў сярэдняй школы; у продажы няма беларускамоўных атласаў па географіі, сусветнай гісторыі, астраноміі, беларускамоўных рабочых сшыткаў па географіі, сусветнай гісторыі, біялогіі (для 9, 10 і 11 класаў), не кажучы пра рабочыя сшыткі па замежных мовах, якія існуюць выключна ў рускамоўных версіях (хоць іх лёгка было б рабіць трохмоўнымі). У серыі "Школьныя бібліятэка" праграмныя творы замежнай класікі ў апошнія гады таксама выдаюцца амаль выключна на рускай мове, хоць беларуская школа мастацкага перакладу мае прызнанне не толькі ў нашай краіне. Адсутнічае таксама беларускамоўны варыянт білетаў для экзамена па прадмече "Грамадазнаўства".

Тыя ж беларускамоўныя вучэбныя дапаможнікі, што ўсё ж рэалізуюцца ў гандлёвай сетцы, як правіла, каштуюць даражэй (і часам істотна), чым іх рускамоўныя адпаведнікі.

Усё гэта стварае дыскрымінацыйнае становішча ў дачыненні да беларускамоўнай сярэдняй адукацыі ў незалежнай Рэспубліцы Беларусь і не робіць гонару Вашаму паважанаму міністэрству.

Мы былі б вельмі Вам удзячныя, калі б маглі атрымаць ад Вас адказ па сутнасці справы і праінфармаваць аб ім зацікаўленых бацькоў.

З павагай,

Старшыня ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"

А.А. Трусаў.

Шаноўныя сябры!

ТБМ звярнулася з такім лістом да міністра адукацыі, але зусім верагодна, што ў лісце паднятыя далёка не ўсе надзённыя і балючыя праблемы па пытаннях блізкіх да разглядаанай праблемы. Мы просім зацікаўленых грамадзян саміх насылаць свае прапановы і патрабаванні міністру адукацыі і паралельна накіроўваць копіі лістоў у ТБМ.

Разам з тым ТБМ не збіраецца абмяжоўваецца ў сваёй дзейнасці пытаннямі выкладання гісторыі і географіі Беларусі ва ўсіх школах па-беларуску. Наступны блок дысцыплін і прадметаў, выкладанне якіх павінна быць ва ўсіх школах Беларусі пераважна на беларускую мову - гэта прыродазнаўчыя прадметы і дысцыпліны: прыродазнаўства, батаніка, заалогія, біялогія, анатомія і следам прыкладных дысцыплін - аграрнамя, ахова раслін і г.д.

У выніку шматгадовага паўсюднага выкладання гэтых прадметаў па-руску беларусы не ведаюць назваў раслін і жывёл на роднай мове, а як што і ведаюць, то блытаюць роды, склоны і г.д. І калі

не так страшна, што 99,99% беларусаў не ведаюць як будзе па-беларуску "галстук-бабочка", бо калька "галыштук-матылёк" або слоўнікавае "бабочка" не праходзіць, нашыя засценкі мелі сваё слова, то тое, што ў многіх дзіцячых садках 100% дзяцей наогул не ведаюць, хто такі ці што такое матылёк ці буслік або шпак, - страшна. Гэтыя ж, да дзікуства неадукаваныя дзеці, хутка становяцца дарослымі і робяць сваю неадукаванасць агульнаацыянальнай праблемай, бо не могуць ні мыла "Сунічнае" ў краме падаць ні без памылак помнік падпісаць, а ўжо, як выйдучу ў дэпутаты і пачнуць законы па-беларуску прымаць, будзе пацеха для парадыстаў.

Алегу Шагуліну - 75

29 сакавіка, споўнілася 75 год **Алегу Іванавічу ШАГУЛІНУ**, таленавітаму інжынеру-навукоўцу, патрыёту, актыўнаму ўдзельніку нацыянальна-адраджэнскага руху, старшыні Першамайскай арганізацыі ТБМ г. Менска.

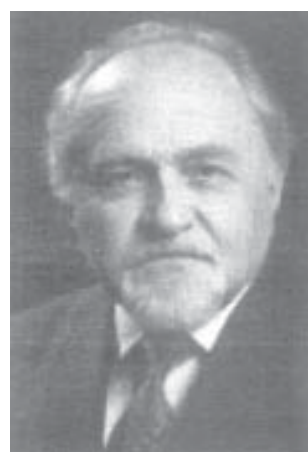
Вайсковая служба бацькі і лёс краіны вызначылі складаную і доўгую адысею Алега Іванавіча па маршрутах жыцця: Менск, Масква, Тамбоў, Берлін, Уладзімір-Валынскі, Гародня, дзе ў 1954 годзе ён з медалём скончыў СШ №1, а ў 1960 годзе — Ленінградскі інстытут авіяцыйнага прыборабудавання (ЛІАП).

Шмат гадоў працаваў у навукова-даследчых арганізацыях Ленінграда, распрацоўваючы тэму "Радыёлакацыйныя сістэмы ў ракетна-касімічным узбраенні СССР". Мае званне "Ганаровы вынаходнік СССР".

3 моманту вяртання ў родны Менск падчас распаду СССР — сябра Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны і грамадскага аб'яднання БНФ "Адраджэнне". Нястомны барацьбіт з маскоўска-імперскімі міфамі пра нашу гісторыю. Ягонае прынцыповае пазіцыя — адраджэнне лепшых статутна-дзяржаўных дасягненняў ВКЛ у сучаснай дзяржаве.

Адданы прыхільнік высокага мастацтва, музыкі і літаратуры, Алег Іванавіч з'яўляецца для моладзі прыкладам шляхетных паводзін, дабрачыннасці і шчырай любові.

Багаты дзед-прадзед, ён у сваіх дарагіх Арцёмкаў і Паўлінак выходзіць любоўю і павагу да сваёй Радзімы, яе мовы, гісторыі і культуры. У шматлікіх парафіяльных і турыстычных паездках яны з маленства пазнаюць непаўтор-

ную прыгажосць і сівога Полацка, і каралеўскай Гародні, і Віцебска, і Магілёва, і ўсяе чароўнай прыроды, падоранай нам Богам.

Сакратарыят ТБМ, рэдакцыя "Наша слова" віншуюць Алега Іванавіча з шаноўным узростам і зычаць плёну на ніве служэння Бацькаўшчыне.

Сакавіцкі "Верасень"

Выйшаў з друку чарговы нумар літаратурна-мастацкага часопіса "Верасень". Шосты нумар атрымаўся павясноваму "сакавіты" на паэзію. У ім друкуюцца вершы **Дар'і Кабакавай, Паўла Баяркі, Марыі Магдалены Палхоўскай, Багдана Агрэста, Юліі Бажок, Арцёма Сітнікава, Алесі Птушкі, Дзмітрыя Лавіцкага, Юркі Буйнюка, Ігара Канановіча.**

Паэтычны майстар-клас для маладых твораў падборкай "Знаёмы дождж" дае **Рыгор Сітніцы**. Проза прадстаўлена творами **Кацярыны Глухоўскай, Тацяны Дземідовіч, Міколы Касцюкевіча, Анатоля Бароўскага, Віктара Казько**. У раздзеле "Пераклады" **Аксана Данільчык** знаёміць чытачоў з постаццю італьянскай паэткі **Антоніі Поццы**, а **Сяргей Панізнік** па-беларуску агучыў вершы ўкраінскай паэткі **Аксаны Шалак**. "Крытыку" ў нумары прадстаўляюць артыкулы **Ірыны Хадарэнка, Юнэлі Сальнікавай, Асі Паплаўскай і Алы Петрушкевіч**. З літаратурнымі эцюдамі на старонках часопіса выступае **Васіль Зуёнак, а Леанід Дранько-Майсюк** дзеліцца сваімі запісамі з "Памятнай кніжкі". Аб гісторыі стварэння кнігі "Звезданая зямля" з яе аўтарам **Віктарам Рамановым** гутарыць журналіст **Марына Яўсейчык**. Агляд заходнебеларускай дзіцячай перыёдыкі ро-

біць **Арсень Ліс**. У артыкуле "Былі тады змеі" **Ларыса Раманава** аналізуе архітыв змея ў фальклорнай прасторы Веткаўшчыны. Крытыкі **Тацяна Мацюхіна і Анатоль Трафімчык** рэцэнзуюць новыя зборнікі паэзіі **Васіля Жуковіча і Аксаны Данільчык**. У музычным раздзеле "Верасня" сакрэтамі сваёй творчасці з чытачамі дзеліцца "жывая легенда беларускага хіп-хопу" **Vinsent**. На пытанні музычнага аналітыка **Альдоны Мартыненка** адказваюць удзельнікі рок-гурта "**В:Н:**". Заканчваецца нумар аглядам навінак айчынай дыскаграфіі, які па традыцыі робіць вядомы знаўца беларускай музычнай культуры **Вітаўт Мартыненка**.

Пытайце часопіс "Верасень" № 6 на сайце ТБМ, у Акадэмічнай, кнігарні выдавецтва "Логвінаў".

Чытайце часопіс "Верасень" на старонках Беларускай інтэрнэт-бібліятэкі kamunikat.org а таксама на сайце СБП: lit-bel.org

Дасылайце свае творы ў "Верасень" на e-mail: verasenchas@gmail.com

ISSN 2073-7033

9 772073 703003

Чэшская перакладчыца: “У Беларусі буду размаўляць толькі па-беларуску”

Ужо больш за месяц на Тэлеграфі існуе рубрыка, прымеркаваная да Міжнароднага дня роднай мовы, рэспандэнтамі якой з’яўляюцца грамадзяне іншых краін, якія адмыслова і самастойна вывучылі беларускую мову. Сёння вашай увазе мы прапануем гутарку з чэшскай перакладчыцай, арнітолагам Святланай Вранавай (Svetlana Vranova).

- Чым вас зацікавіла беларуская мова?

- Першае, што мяне зацікавіла, было тое, што я яе нідзе не чула. Я прыехала ўпершыню ў Беларусь і паўсюль чула толькі расейскую. Гэта было вельмі дзіўна, і мне гэта не падабалася.

Другое, чым яна мяне зацікавіла, было тое, што я магла адразу ўсё разумець. Калі я ўрэшце сустрэла беларускамоўных людзей, у мяне не было ніякіх праблемаў іх разумець.

І трэцяе, што я заўважыла з вялікім здзіўленнем, было тое, як шмат у чым беларуская мова падобная да польскай! Я вельмі добра ведаю расейскую, але таксама і польскую мову. Раней я чула (а на самой справе, сустракаюся з гэтым меркаваннем пастаянна), што беларуская мова – гэта такая “дзіўная” расейская. Але, на мой погляд, калі ўжо казаць, што яна “дзіўная” (але я яе дзіўнай зусім не лічу!), то яна хутчэй “дзіўная польская”.

- Чаму вы вырашылі вывучаць беларускую мову?

- Беларусы мне расказвалі аб сваёй слаўнай гісторыі. Расказвалі таксама пра крывы, выкліканыя рускімі. Гаварылі, што рускія скралі ў беларусаў гісторыю, культуру, рэлігію, мову, частку краіны... Гаварылі, што яны вельмі добра разумеюць, як сябе адчувалі чэхі пасля 1968 году, таму што Беларусь знаходзіцца пад пастаяннай акупацыяй. Для мяне гэта ўсё было вельмі цікава, але я не магла зразумець, чаму яны мне пра ўсё гэта кажуць на мове сваіх, як яны гавораць, ворагаў?

Калі я іх запытвала, чаму яны гавораць, што любяць сваю краіну, шануюць гісторыю, не любяць рускіх – але размаўляюць па-расейску, а не па-беларуску, я чула вельмі дзіўныя адказы: гэта ўжо немагчыма... Задоўга працягваецца русіфікацыя... Сёння ніхто ўжо не размаўляе на

беларускай мове, трэба з гэтым прымірыцца... Мова не важная, важна адчуваць сабе беларусам... У школе нас беларускай вучаць замала...

Я не магла з гэтым пагадзіцца. Я не веру ў патрыятызм без роднай мовы, не веру ў адраджэнне нацыі з замежнай мовай і не веру ў тое, што чалавек, які атрымаў хоць нейкія асновы беларускай мовы ў школе, не можа размаўляць па-беларуску, калі хоча. Я перакананая, што кожны беларус можа ў любы момант прыняць рашэнне і пачаць размаўляць па-беларуску. Думаю, што правільны адказ тут не “гэта немагчыма”, але “нам не хочацца”.

Ну, і таму я вырашыла вывучыць вашу мову. Каб паказаць, што нават за мяжой, нават іншаземец, які не мае ніякіх асноваў са школы, можа навучыцца. Калі я была другі раз у Беларусі, я сказала, што наступным разам я буду размаўляць ужо толькі па-беларуску. А калі беларусы не будуць мяне разумець, гэта іх праблема.

Навучылася я даволі хутка – менш чым за два гады. Вучылася толькі самастойна, чытаючы Біблію ў беларускай перакладзе, слухаючы Свабоду, педзячы Белсат... Вельмі шмат я вучыся праз ліставанне са сваімі беларускімі сябрамі. У мяне ёсць супрацьлеглая праблема, якая, як правіла, бывае з замежнай мовай: я магу цалкам без праблемаў чытаць, разумеючы практычна ўсё, магу даволі без праблемаў пісаць – але маю праблему з размоўнаю мовай. Таму што, на жаль, у большасці няма з кім практыкавацца.

- Як вы ацэньваеце моўную сітуацыю ў Беларусі?

- На жаль, я бываю ў Беларусі не часта і не ведаю дакладную сітуацыю. Вельмі шмат маіх сяброў беларускую ведаюць і многія ёй карыстаюцца. Іншыя, хоць па-беларуску не размаўляюць, вельмі

добра ведаюць, што гэта ненармальна, нядобра і трэба гэта змяніць. Я ведаю прынамсі трох чалавек, якіх мне ўдалося натхніць, і яны сапраўды пачалі карыстацца беларускай.

Мне здаецца, што сітуацыя ў вас нагадвае сітуацыю ў Чэхіі ў пачатку XIX стагоддзя. Тады ў нас амаль увесь народ размаўляў па-нямецку, чэшская мова лічылася “вульгарнай”, прымітыўнай, школы былі нямецкія, па-нямецку друкаваліся кнігі і газеты, па-нямецку прапаведвалі ў цэрквах... Усё паказвала на тое, што чэшская мова мёртвая і ўжо не можа вярнуцца. Як гэта скончылася, можаце бачыць. Мы жывыя і мова жывая. З’явілася група інтэлектуалаў, чыя дзейнасць распаліла пажар нацыянальнага адраджэння. Раптам аказалася, што “мёртвая” мова зусім не такая ўжо і мёртвая! На працягу некалькі гадоў сітуацыя зусім змянілася: калі раней была сорама размаўляць па-чэшску, цяпер усе, хто хацелі сябе лічыць важнай персонай, размаўлялі па-чэшску. Чэшская мова ды чэшскі дух ніколі не спынялі сваё існаванне. Толькі на некаторы час “заснулі” і чакалі “лепшых часоў”. І мне здаецца, што ў вас тая ж сітуацыя. Беларуская мова і беларускі дух вогуле не такія мёртвыя, як можа падавацца. Думаю, што дачакаемся часу, калі яны раптам прачнуцца.

- Якой вы бачыце будучыню беларускай мовы?

- Часткова я адказала раней. Я цалкам упэўнена, што беларуская мова зноў загучыць у беларускім народзе. Да сваіх сяброў я гавару: зараз час падрыхтавацца. Калі зменіцца сітуацыя ў краіне, і гэта можа здарыцца ўжо заўтра..., беларуская мова зноў атрымае свой гонар, і ты будзеш шкадаваць, што яе не ведаеш добра. Вучыся зараз. Прымі рашэнне і пачні гаварыць!

telegraf.by.

Трэці этап 5-й Агульнанацыянальнай дыктоўкі ў сядзібе ТБМ

23 сакавіка, напярэдадні Дня Волі ў сядзібе ТБМ у Менску па Румянцава, 13 прайшоў трэці, заключны этап 5-й Агульнанацыянальнай дыктоўкі. Пісалі верш Максіма Танка “Родная мова”. Чытала дыктоўку Юля Бажок.

Гэтая дыктоўка і дыктоўка ў Гародні 25 сакавіка завяршылі месячны цыкл напісання 5-й Агульнанацыянальнай дыктоўкі.

На жаль сёлетнія палітычныя падзеі не далі магчымасці шырока прыцягнуць да дыктоўкі дыпламатычныя колы сяброўскіх

краін, толькі тры амбасадары паспелі напісаць дыктоўку 21 лютага, слабаватая была актыўнасць дыяспраў у Еўропе і Новым свеце, але краіна не падвяла – дыктоўку пісалі ва ўсіх абласных гарадах, у многіх раённых, пісалі ў вёсках. Усё больш рэгіёнаў краіны пішуць дыктоўку не толькі з дазволу ўладаў, а і пры наўпростай падтрымцы. Безумоўна, што дыктоўка стала з’явай у грамадскім жыцці Беларусі. У многіх месцах у дыктоўцы бяруць удзел настаўнікі школаў, выкладчыкі каледжаў і ВНУ. Трэба спадзявацца, што наступная 6-я дыктоўка будзе працягам і развіццём 5-й.

Наш кар.

Слуцкія вуліцы, пара займець вам нашанскія назвы!

Вулічная тапаніміка у Слуцку складвалася, як і паўсюль у Беларусі ў 20-30 гады мінулага стагоддзя, а пазней і ў 40-я гады, на рэвалюцыйным “падмурку”, калі ўвекавечваліся імёны бальшавіцкіх правадыроў, ваеначальнікаў часоў грамадзянскай вайны, расейскіх і савецкіх пісьменнікаў. У горадзе, у цэнтры Слуцка вуліцу Шырокую, на якой стаіць найстарэйшая ў краіне гімназія, назвалі Камсамольскай. Астраўную, што вяла ад цэнтра горада да Свята-Міхаўлаўскай царквы (а назву вуліцы жыхары далі таму, што гэты раён горада сапраўды зна-

хадзіў на востраве, які ўтвараны двума рукавамі ракі (Случ) назвалі Сацыялістычнай. Віленскую, якая брала пачатак з цэнтра горада і вяла да Свята-Троіцкага праваслаўнага ансамблю – з саборам, манастыром, царквой Іаана Багаслова – разбуранага бальшавікамі ў пачатку 30-гадоў, назвалі імем нямецкага камуніста Карла Лібкнехта. Не выклікала прэчанняў у мясцовай інтэлігенцы, запужанай рэпрэсіямі энквэдыстаў, увекавечванне ў назвах дзвюх магістральных вуліцаў горада імёнаў чэкістаў рэвалюцыйнай пары Урыцкага і Валадарскага, рукі якіх ужо ў 1918 годзе былі па локці ў крыві расстраляных рабочых Петраграда і Масквы.

Пасля вызвалення ў чэрвені 1944 году ад нямецкіх акупантаў горад на 80 адсоткаў быў разбураны ў ходзе жорсткіх баёў. На папалішчых, на пустэчах усходняй і паўднёвай ускраінах пачалі закладвацца жылыя мікрараёны з вуліцамі і завулкамі, дзе пераважна будаваліся аднапавярховыя дамы – былых партызанаў, дэмабілізаваных франтавікоў, збеглых з вёсак калгаснікаў, якія не жадалі працаваць за пустыя працадні. І новая хваля імёнаў людзей, якія і блізка не стаялі да гісторыі Случыны і нашай Бацькаўшчыны, заклі-

нула тых мікрараёны са згоды мясцовай улады. Яны і па сённяшні дзень застаюцца нязменнымі! Вуліцы Чапаева, Баўмана, Чкалава, Ясеніна, Лермантава, Жукоўскага, Багдана Хмяльніцкага, Пугачова, Тургенева, Някрасава, Кутузава, адмірала Нахімава, Максіма Горкага, Суворова. А яшчэ – Рэвалюцыйная, Ленінская, Леніна, Розы Люксембург, Тэльмана. І нават ... Ржаная.

Апошняя назву далі ўжо пасля распаду СССР. І не расейцы – нашы браткі-беларусы, што забылі ўжо слова “жыта”!

Ці былі ў кароткі перыяд нацыянальнага Адраджэння 1990-1994-х гадоў спробы нешта змяніць у гэтай наскрозь чужой па духу вулічнай тапаніміцы? Так, былі. У 1992 годзе на пасяджэнні гарвыканкама было вырашана вярнуць вуліцам Урыцкага, Валадарскага, Карла Лібкнехта іх дарэвалюцыйныя назвы – Капыльскай, Віленскай, Валадарскай даць назву Максіма Багдановіча, нашага сьліннага пата. Можа ўспомнілі яго знакамты верш “Слуцкія ткачыкі”.

На большае ўлады не адважыліся. Можа таму, што ў грамадстве яшчэ не складалася нацыянальная самасвядомасць, у душах тысяч пажылых людзей яшчэ брехала настальнія па СССР.

Што ж? У вуліцы Капыльскай засталіся непарушанымі аж 4 завулкі ўрыцкага. У вуліцы Максіма Багдановіча – 3 завулкі Валадарскага. Хоць на кожным з іх не больш чым па 15-20 прыватных дамоў. І калі пад “Дажынкі – 2005” шльеды вуліц у цэнтры горада выпісалі па-беларуску, то на ўсіх астатніх, ускраінных і не вельмі, у новых мікрараёнах, дзе за апошнія дваццаць гадоў вырасла не меней 2-х тысяч катэджаў, назвы спрэс рускамоўныя. Госці з Украіны, што нярэдка заглядаюць у

горад, здзіўляюцца: “Што ж у вас, случакі, сваёго, рыднамуўнага – куды ні глянь, шльеды, назвы вуліц – нібыто мы ў расейскую глыбінку прыехалы”.

Каб нешта змяніць у гэтым кірунку, трэба дзейнічаць па-біблейскаму завету “стукайце – і вам адчыняць”. Але ж у горадзе фактычна няма апазіцыі, тых пятнаццаць-дваццаць чалавек, пераважна пажылога ўзросту, што летам цэнтральную плошчу горада, каб пастаяць у маўчанні, міліцыянтны адпраўлялі ў пастарунак, здымалі адбіткі пальцаў, складвалі пратакол і адпускарлі. Некаторых, маладзейшых, затрымлівалі па тры-чатыры разы. Каб запужаць! Вось і ходзяць аб’якавыя людзі па вуліцах Калініна, Ржаной, Круцкай, Тэльмана, Чапаева, Суворова.

Не скажу, што нікога са сьлінных беларускіх пісьменнікаў не ўвекавечылі ў назвах хоць “бакавыя” вуліцаў. Яшчэ ў савецкія часы паявіліся вуліцы Якуба Коласа, Янкі Купалы, Кузьмы Чорнага, Анатоля Алешкі.

А на чэрзе стаяць сьліны людзі-случакі Альгерд Абуховіч, Рыгор Крушына, Павел Місько, заснавальнік першага ў Слуцку нацыянальнага тэатра Уладзіслаў Галубок, а яшчэ расстраляны ў 1920 годзе бальшавікамі 16-арміі пісьменнік, атыўны грамадскі дзеяч Юрка Лістапад, пісьменнік, літаратуразнавец Фабіян Шантыр, расстраляны ў 1920 годзе толькі за тое, што, будучы прызваным у дзейную Чырвоную Армію, ён запазніўся у полк на пару гадзінаў. А хіба не час увекавечыць імя настаўніка Свята-Міхаўлаўскай царквы Мікалая Шамяцілы, расстралянага ў 1938 годзе ў зацэнках НКВД?

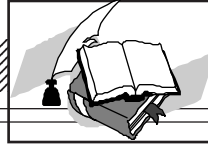
Міхась Кутнявецкі,
сябар ТБМ
імя Ф. Скарыны.

Што рабіць, калі няма з кім гаварыць па-беларуску?

Шаноўныя малады беларусы! Калі табе няма з кім гаварыць па-беларуску, калі ніхто ў тваёй кампаніі не размаўляе на роднай мове, не ўмее або не хоча, калі ты не можаш знайсці беларускамоўных сяброў, то зрабі наступнае – сам стань цэнтрам беларушчыны, няхай цябе знойдуць такія разгубленыя і няўпэўненыя, якім ты сам быў раней. Пакажы ўсяму наваколлю – рэальнаму і віртуальнаму – сваю беларускасць, будзь у ёй цвёрды і паслядоўны. Гавары ўсюды

і з усімі толькі па-беларуску, не прагінайся пад гэты свет, як спяваецца ў вядомай песні, хай свет прагнецца пад цябе. Займі цвёрдую нацыянальную пазіцыю, вучыся беларускасці, вучыся кожны дзень і вучы навакольных, і, павер, зусім хутка табе не толькі будзе з кім пагаварыць па-беларуску, а і ўсё жыццё навокал цябе набудзе беларускую форму і змест, гэта будзе жыццё, якое ты створыш сабе сам.

Адаць Лінніцкі.

125 гадоў з дня нараджэння Янкі Пазыняка

Янка Пазыняк (26 лютага 1887, мястэчка Суботнікі Лідскага павету Віленскай губерні, цяпер Іўеўскі раён Гарадзенскай вобласці — пасля кастрычніка 1939, НКУС, Менск) — беларускі грамадска-культурны дзеяч, выдавец і публіцыст. Дзед беларускага палітыка і грамадскага дзеяча Зянона Пазыняка.

Паходзіць з сялянскай

сям'і беларусаў-каталікоў: бацькі — Аляксандар і Ганна (з роду Тучкоўскіх) Пазынякі.

Атрымаў агульную сярэдняю і музычную адукацыю. Рана далучыўся да беларускага руху. У 1909-1912 гадах браў удзел у працы беларускіх хрысціянска-асветніцкіх гурткоў. У 1913-1915 гадах разам з А. Бычкоўскім, Б. Пачопкам і А. Лявіцкім (Ядвігіным Ш.) выдаваў віленскую газету «Віеіагуска» (Vielaguska), рэдактар часопіса «Хрысціянская думка».

З 1917 году актыўна ўдзельнічаў у беларускім хрысціянска-дэмакратычным руху. Быў з 1928 году сакратаром Прэзідыяму ЦК Беларускае хрысціянскае дэмакратыі, з 1936 году — старшынём Прэзідыяму Беларускага народнага аб'яднання. Арганізоўваў на вёсцы беларускі мастацкія калектывы, рупіўся

пра адкрыццё беларускіх школяў. У 1928-1936 гадах рэдагаваў газету «Віеіагуска» (Vielaguska). З пачатку 1930-х гадоў — старшыня Віленскага Беларускага нацыянальнага камітэту. За рэдактарска-публіцыстычную і палітычную дзейнасць пераследаваўся польскімі ўладамі Віленшчыны. Некалькі месяцаў правёў у вязніцы, штрафваўся. Напрыканцы 1938 году, у звязку з закрыццём газеты «Віеіагуска» (Vielaguska), рэдактар часопіса «Хрысціянская думка».

З прыходам у Заходнюю Беларусь савецкіх войскаў у верасні-кастрычніку 1939 году арыштаваны органамі НКУС, вывезены з Вільні і неўзабаве расстраляны.

Друкаваўся з 1920 году. Аўтар шматлікіх артыкулаў пра палітычнае, рэлігійнае, культурнае жыццё Заходняе Беларусі, пра падзеі ў свеце. Пісаў вершы, аповяданні.

70 гадоў Джыму Дынглі

Прафесар-славіст, старшыня Англа-беларускага таварыства **Джым Дынглі**, які 24 сакавіка адзначыў свой 70 дзень народзінаў загаварыў па-беларуску, пасябраваўшы з прадстаўнікамі дыяспары ў Вялікай Брытаніі, якія прыехалі ў краіну адразу пасля Другой Сусветнай вайны. І жыццёвы шлях Дынглі шчыльна пераплеліся з нашай краінай. Штуршком да гэтага, як сам ён кажа, сталася сустрэча з айцом

Аляксандрам Надсанам. Тады, у 1965 годзе, скончыўшы Кембрыджскі ўніверсітэт, ён працаваў асістэнтам у аддзяленні славістыкі бібліятэкі Брытанскага музея. Ад айца Аляксандра малады навуковец упершыню пачуў пра Вялікае Княства Літоўскае і пра тое, што першым усходнеславянскім друкаром быў не Іван Фёдарэў, як вучылі яго ў Кембрыджы, а невядомы яму дагэтуль Францішак Скарына.

Ад таго моманту Дынглі пачаў шукаць крыніцы па гісторыі Беларусі і паступова адкрыў для сябе новы свет. Гэтая зацікаўленасць беларускай тэматыкай застанецца з ім на доўгія гады.

У 70-я Джым Дынглі ўзначаліў Англа-беларускае таварыства і стаўся рэдактарам Journal of Byelorussian Studies.

У сярэдзіне 1970-х Джым стаў сакратаром рады бібліятэкі імя Францішка Скарыны ў Лондане і з'яўляецца ім дагэтуль.

На полацкай канферэнцыі ў гонар 500-годдзя Скарыны, Дынглі пазнаёміўся са сваёй будучай жонкай Элай, таксама філолагам.

Цяпер Джым з Элаю жывуць у мястэчку Маргейт на ўсходзе Англіі, і маюць дзвюх дарослых дачок. Алена — студэнтка-першакурсніца, вывучае ангельскую літаратуру і філасофію, Аляксандра — сканчае школу. Зусім нядаўна Аляксандра пачала гаварыць па-беларуску.

Нядаўна Джым Дынглі скончыў пераклад кнігі Уладзіміра Арлова «Краіна Беларусь» на англійскую мову.

Памажы яму, Божа!

Віншваем сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў красавіку

Абакунчык Галіна
Абрамовіч Віталь Мар'ян.
Адынец Сяргей
Аксак Валянціна Іванаўна
Аляхновіч Андрэй Пятровіч
Анацка Дзмітры Юр'евіч
Андрэенка Таццяна Пятр.
Апяцёнак Мікалай Мікалаев.
Арлоў Сяргей Аляксеевіч
Астапенка Аляксандр
Астапеня Рыгор Яўгенавіч
Астраўцоў Сяргей Аляксан.
Атрашэнка Сяргей Нікіфар.
Багдановіч Юры Уладзімір.
Балушэўская Ірына
Барскі Віктар Яўгенавіч
Барысевіч Даніла Андрэевіч
Басякова Аліна
Болтак Аляксандр
Брылеўская Наталля Міхэйл.
Будай Людміла
Бульянка Яніна
Бухоўская Яніна
Быль Віталь Анатольевіч
Вайцэховіч Зінаіда Афанас.
Вайцэховіч Эдуард Антон.
Вайцэховіч Марыя
Вакар Людміла Уладзіміраўна
Валадзько Вадзім Пятровіч
Валахановіч Анатоль Іосіф.
Валынец Алена
Варган Віталь
Васільеў Павел Аляксеевіч
Ваўкавец Яўген
Вераб'ёў Віталь
Войкель Павел Анатольевіч
Вярбоўская Ірына
Вячорка Ірына Паладзеўна
Гагалінская Людміла
Гапановіч Іван
Гарадовіч Ала Леанідаўна
Гарэлікава Тамара Пятроўна
Гасюк Марына
Гладкая Анастасія Мікал.
Гоеўская Алеся
Грыгаркевіч Вадзім Юр'евіч
Грынявецкая Надзея Канст.
Грынявіцкі Юры Анатол.
Данільчанка Іна Уладзімір.
Дарафейчык Ганна
Даўгашэй Галіна Аляксандр.
Дземідзенка Анастасія Алякс.
Дзенісевіч Ніна
Дзінгілеўскі Віталь Віктар.
Дзьячкоў Алег Уладзіміравіч
Дзьябёлая Алена Віктараўна
Дзьягілева Галіна
Доўкша Ірына
Драйліх Алена Уладзіміраўна
Дубіцкая Сцяпаніда
Дулько Вольга
Дундалевіч Людміла
Ельшэвіч Ірына

Ермаловіч Канстанцін Уладз.
Завадская Алена Міхайлаўна
Занкевіч Вольга
Захарэвіч Алена Міхайлаўна
Зіноўева Святлана
Іванова Ніна
Ільніцкі Кірыла
Іўчына Таццяна Сяргеёўна
Казловіч Алена
Камлюк Алесь Антонавіч
Канановіч Аляксандр
Караленя Жанна Сямёнаўна
Карповіч Алесь Аляксандр.
Касая Ганна
Касьянчык Святлана Васіл.
Кацэвіч Ірына Мікалаеўна
Качан Алена Станіславаўна
Кашалькова Марыя Якаўл.
Кашэль Кастусь
Кез Андрэй Леанідавіч
Краснасельскі Дзясніс
Красюк Фёдар
Крціцкі Віталь
Кузьміна Дар'я Міхайлаўна
Кузьняцоў Канстанцін Канст.
Кулак Віктар Уладзіміравіч
Кулаковіч Уладзімір Уладзім.
Кульбака Аляксандр Пятр.
Курачыцкі Андрэй
Кусянкова Любоў Яўгенаўна
Лавіцкі Мікола Емельянавіч
Латушка Раман Андрэевіч
Леановіч Аляксандра
Леванцэвіч Лена Васільеўна
Лічко Уладзімір Яўгенавіч
Лука Алена Вячаславаўна
Львоя Ганна Леанідаўна
Ляхоцкая Алена
Ляшчоў Віктар
Макарэвіч Пётр Рыгоравіч
Максімовіч Кацярына
Малец Надзея
Малічэўскі Павал Віктаравіч
Мамантава Любоў
Манько Алеся
Марачкіна Ірына Леанідаўна
Марозава Наталля Анатол.
Марчук Дзмітры Іванавіч
Маслюкоў Тэльман Віктар.
Мацвеева Ганна
Мельнікава Ала
Міцкевіч Вольга Уладзімір.
Міцынская Валянціна Алякс.
Месцяровіч Антаніна Андр.
Пазнухова Васіліса Міхэйл.
Паклонская Людміла
Панкоў С.А.
Папоў Ігар Селівёрставіч
Парчына Зінаіда Паўлаўна
Плахатнюк Святлана Паўл.
Пракаповіч Георг Дзмітр.

Пушкіна Яніна
Пшанічны Юры
Пяткевіч Дзясніс
Пятроўская Лізавета
Райчонак Ада Эльеўна
Рудакоў Алег Васільевіч
Русецкі Сяргей Васільевіч
Савельева Тацяна Анатол.
Савіч Валер Уладзіміравіч
Сагановіч Ларыса Уладзімір.
Саладкевіч Ганна Міхайлаўна
Санько Яна Сяргеёўна
Сацуга Іван Уладзіміравіч
Селуянава Ала
Сівук Кацярына
Сідараў Сяргей
Сільнова Людміла Данілаўна
Сіўковіч Валянціна Мікал.
Скідан Аляксандр Пятровіч
Соркіна Іна Валер'еўна
Станіслаўка Ганна Рыгор.
Статкевіч Андрэй Ігаравіч
Статуленак Іван Іванавіч
Стрыжак Андрэй Сяргеевіч
Сулецкая Ніна Андрэеўна
Сцянук Валянціна Андрэеўна
Сяцко Таццяна Сяргеёўна
Таболіч Алена Уладзіміраўна
Тарарака Алена
Труноў Віктар Іванавіч
Тушынскі Дзясніс Міхэйлавіч
Усціновіч Юры
Федуковіч Вольга Мікал.
Філіпчанка Дзясніс Уладзімір.
Фінагенаў Антон Аляксандр.
Фурс Антон Віктаравіч
Фясенка Іван Іванавіч
Хаданёнак Марыя Іванаўна
Хадаровіч Ганна Уладзімір.
Хлапянюк Наталля Андр.
Царук Юлія
Целеш Лявонці Сцяпанавіч
Цехановіч Зміцер
Цярохін Уладзімір Станіслаў.
Цярэшка Васіль Яўгенавіч
Чаеўская Ала Канстанцінаўна
Чарняўская Святлана Сярг.
Чарткоў Алег Алегавіч
Чырэц Дзмітры Аркадзев.
Шаплявевіч Валянціна Рыгор.
Шаўра Юры Міхэйлавіч
Шаўцоў Раман Ігаравіч
Шашкель Ніка Пятроўна
Шруб Васіль Ануфрыявіч
Шук Надзея
Шут Павел Васільевіч
Шчукін Міхэйл Уладзіміравіч
Шчыракова Ларыса
Яблонскі Зміцер Міхэйлавіч
Яловік Павел Ірэнёшавіч
Яфімовіч Юлія Паўлаўна
Яцэнка Вольга

Сустрэча ў Магілёве

26 сакавіка старшыня ТБМ Алег Трусаў наведаў Магілёў у межах выканання праекта “Захаванне культурнай спадчыны праз удзел у краязнаўчай дзейнасці”. З дапамогай Магілёўскай гарадской арганізацыі ТБМ і Магілёўскага абласнога музея імя Раманава ў памяшканні музея адбылася сустрэча, прысвечаная 100-м угодкам з дня нараджэння магілёўскага краязнаўца Іераніма Філіповіча. На сустрэчы выступілі кандыдаты гістарычных навук Ігар Пушкін і Аляксандр Агееў, якія расказалі пра гісторыю краязнаўчага руху ў г. Магілёве. Сп. Агееў паказаў унікальныя дакументы, звязаныя з магілёўскім рухам у падтрымку БНР, знойдзеныя ім нядаўна ў ві-

ленскіх архівах. Напрыканцы сустрэчы быў паказаны фільм, прысвечаны гісторыі рэстаўрацыі беларускіх помнікаў архітэктуры, зняты супрацоўнікамі тэлеканала АНТ. Таксама былі распаўсюджаны ка-

лендары з выявамі выбітных помнікаў архітэктуры г. Магілёва і нумары газеты “Наша слова”.

Наш. кар.

Тыдзень беларускай дзяржаўнасці ў Літве

У Літве святкаванню 94-тай гадавіны заснавання БНР быў прысвечаны тыдзень беларускай культуры, арганізаваны беларускімі дэмакратычнымі арганізацыямі, Літоўскім парламентам, Еўрапейскім гуманітарным універсітэтам.

20 сакавіка падзеі распачаліся ў Віленскім гарадскім самакіраванні выступленнем мэра Вільні Артураса Зуокаса. Потым адбылося адкрыццё мастацкай выставы Таццяны Дзянісавай.

21 сакавіка ў Літоўскім сойме прайшоў круглы стол па пытаннях беларуска-еўрапейскіх дачыненняў.

22 сакавіка сябры ініцыятывы "Беларуская нацыянальная памяць" ушанавалі памяць К. Каліноўскага, ўскладаннем кветак каля крыжа на Лукішскім пляцы ў дзень, калі ён быў забіты. Пры гэтым слова ўзялі гісторыкі і навукоўцы. Са сцягамі і са знічкамі ў руках моладзь рушыла на гару Гедзіміна. "Некалькі студэнтаў-каліноўцаў прыехалі з Варшавы на аўтамабільх. Да нас далучыліся літоўцы, якія выказваюць цікавасць да нашых агульных герояў, - распавёў кіраўнік ініцыятывы Анатоль Міхнавец. - У Беларусі ёсць 27 вуліц, прысвечаных К. Каліноўскаму, ёсць такая ж вуліца ў Вільні. Верым, што ў перспектыве будуць заснаваныя памятным знакі і помнікі, прысвечаныя нацыянальным героям."

23 сакавіка ў вучэбным корпусе ЕГУ адбылося адкрыццё гістарычнай і мас-

тацкай выставы "Невядомая Беларуская Народная Рэспубліка". На выставе экспануюцца дакументы, датчыныя гісторыі Беларусі 1918 - 1919 гадоў, нядаўна адкрытыя Інстытутам гістарычных даследаванняў Беларусі ў Літоўскім дзяржаўным архіве. Доўгія гады дакументы ляжалі проста стосам, іх ніхто не бачыў.

Гэта тагачасныя архіўныя фонды, якія былі закладзены для незалежнай беларускай дзяржавы. Змястоўную экспазіцыю з 17 стэндаў з рэдкімі фотаздымкамі і дакументамі, партрэтамі братоў Антона і Івана Луцкевічаў і генерала Станіслава Булак-Балаховіча аздобіў мастак

парламентам і прадстаўнікамі беларускай дэмакратычнай супольнасці. Прыём адкрыў дырэктар грамадзянскага і палітычнага прадстаўніцтва ў Вільні Алег Мяцеліца. Прадстаўнікі Віленскай мэрыі выказалі сваю падтрымку і салідарнасць з тымі, хто на Беларусі працягвае змагацца за правы грамадзянаў, за магчымасць быць вольнай краінай. Яны выказалі ўпэўненасць, што настане такі дзень, калі з такой жа годнасцю і ўрачыстасцю свята заснавання дзяржаўнасці будзе адзначацца на Беларусі на самым высокім узроўні.

Да прысутных звярнуўся дэпутат Літоўскага парламента Эмінуэліс Зінгерыс. "Мы хочам, каб і вы сябры, далучыліся да нармальнага жыцця еўрапейскіх краінаў, каб вы патрапілі ў зону, дзе дзейнічаюць справядлівыя і маральныя прынцыпы ў жыцці ў палітыцы."

З прывітальнымі словамі да ўдзельнікаў сходу выступіў сябар Рады БНР спадар Хведар Нюнька. Прарэктар па вучэбнай рабоце ЕГУ Аляксандр Каўбаска павітаў выкладчыкаў універсітэта, якія на працягу 20-ці гадоў развіва-

Алесь Пушкін. Выстава будзе працаваць цягам месяца па адрасе: г. **Вільня, Валакуніў, 5**. Потым мяркуецца экспанаванне яе ў іншых еўрапейскіх сталіцах, дэманстраваць на Беларусі з запрашэннем гісторыкаў і краязнаўцаў. Пра падзею распавёў магістрант Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта Кірыл Атаманчык.

24 сакавіка адбыўся ўрачысты прыём у Віленскай гарадской ратушы, арганізаваны мэрыяй Вільні, Літоўскім

юць незалежную адукацыю, фармуюць сучасную гуманітарную думку ў духу еўрапейскіх свабодаў і правоў чалавека.

Прыём ў ратушы дапоўніў святочны канцэрт. Напоўненае моцай і прыгажосцю выступленне мужчынскага хору "УНІЯ", які ўзніс хвала-спеў Богу і Беларусі, натхніла ўсіх прысутных.

25 сакавіка адбылося ўрачыстае ўскладанне кветак сігнатарам акту абвяшчэння незалежнасці братам Луцкевічам на могілках Росы.

Святкаванне 94-тай гадавіны БНР завершылася аўтапрабегам з бел-чырвона-белымі беларускімі і літоўскімі нацыянальнымі сцягамі па вуліцах старажытнай сталіцы ВКЛ.

Імпрэзы і набажэнствы ў гэтыя дні адбыліся ў Бельгіі, Вялікабрытаніі, Чэхіі, святочныя мерапрыемствы прайшлі таксама ў Нямеччыне, Польшчы, Латвіі, Эстоніі, іншых краінах Еўропы і ў Амерыцы.

Эла Дзвінская.

На здымках: На Лукішскім пляцы, выступае хор "Унія"; на могілках "Росы".

Перамога агульадукацыйнай дыктоўкі ў Лідзе атрымаў спадарожнікавую талерку

Агульнаадукацыйную дыктоўку, якая пачалася 21 лютага, у Міжнародны дзень роднай мовы, падтрымаў тэлеканал «Белсат». Сёлетнюю дыктоўку традыцыйна арганізавала Таварыства беларускай мовы (ТБМ). Любы ахвотны мог прыняць удзел у Агульнаадукацыйнай дыктоўцы. Тэлеканал «Белсат» забяспечыў дыктоўку фірмовымі бланкамі, а таксама асадкамі з партрэтамі Янкі Купалы, Якуба Коласа і Максіма Танка, а пераможцы дыктоўкі ў гарадах Гародня, Магілёў, Віцебск, Баранавічы і Лідзе атрымалі ад незалежнага тэлеканала каштоўныя прызы - спадарожнікавыя антэны.

30-гадовы жыхар вёскі Крупава Лідскага раёна і адначасова паэт Алесь Хітрун упершыню ў жыцці браў удзел у напісанні агульнаадукацыйнай дыктоўкі ды стаўся пераможцам у Лідзе. Дзякуючы веданню мовы, Алесь Хітрун атрымаў спадарожнікавую

талерку ад тэлеканала.

Пераможца дыктоўкі запэўніў, што ў наступным годзе таксама возьме ўдзел у акцыі:

- Гэта і мой абавязак. Мы, беларусы, павінны адчуць штосьці беларускае - хаця б падчас дыктоўкі. Бо беларускую мову наогул мала дзе пачуць, - гаворыць Алесь.

Акрамя асноўнай працы Алесь кіруе мясцовым літаратурным аб'яднаннем

«Суквецце». Дагэтуль, прызнаецца пераможца, «Белсату» ён не глядзеў. А сакрэт перамогі - зусім і не сакрэт, Алесь Хітрун - студэнт-завочнік выпускнога курса філфака ГрДУ імя Янкі Купалы, а, як сведчаць вынікі, вучаць там не дрэнна.

Нам кар.

На здымку: падчас напісання дыктоўкі, Алесь Хітрун - крайні злева.

Ахвяраванні на ТБМ

1. Ялугін Эрнэст - 10000 р., г. Менск
2. Невядомы - 400000 р., г. Менск
3. Невядомы - 150000 р., г. Менск
4. Лукашонак Т.А. - 100000 р., г. Менск
5. Фурс Антон - 50000 р., г. Паставы
6. Восіпава Аляксандра - 40000 р., г. Гомель
7. Караленка Мікола - 20000 р., г. Менск
8. Бабраўнічы М.Я. - 50000 р., г. Менск
9. Чачотка М. - 15000 р., г. Менск
10. Павідайка В.М. - 70000 р., Менск
11. Барцэвіч Іван - 20000 р., г. Менск
12. Слабчанка Дар'я - 35000 р., г. Менск
13. Джэйтчака Уладзімір - 100000 р., Менск

14. Шкірманкоў Фелікс - 50000 р., г. Слаўгарад
15. Восіпава Аляксандра - 40000 р., г. Гомель
16. Фурс А.П. - 5000 р., г. Менск
17. Птушка Сяргей - 15000 р.,
г. Хільчыцы, Жыткавіцкі р-н
18. Садоўскі М.П. - 35000 р., г. Менск

Дзейнасць ГА "ТБМ імя Францішка Скарыны" па наданні роднай мове рэальнага статусу дзяржаўнай вымагае вялікіх выдаткаў. Падтрымка ТБМ - справа гонару кожнага грамадзяніна краіны.

Просім Вашы ахвяраванні дасылаць на адрас, вул. Румянцава, 13, г. Мінск, 220034, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ №3015741233011 у Аддзяленні № 539 ААТ "Белінвестбанка" код 739 (УНП 100129705) праз любое аддзяленне ашчадбанка Беларусбанк.

Паведамленне		Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705	
		АТРАМАЦЬСЬ ПЛАЦІЖУ	
		АДДЗЯЛЕННЕ № 539 ААТ "Белінвестбанк"	
		НАЗВА БАНКА	
Рахунак атрымальніка	3015741233011	Асабовы рахунак	739
(проставіць, імк, імк па-беларуску, адрас)			
Від плацяжы		Дата	Сума
Ахвяраванні на дзейнасць ТБМ			
Касір		Пеня Разам	
Плательшчык			
		Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705	
		АТРАМАЦЬСЬ ПЛАЦІЖУ	
		АДДЗЯЛЕННЕ № 539 ААТ "Белінвестбанк"	
		НАЗВА БАНКА	
Рахунак атрымальніка	3015741233011	Асабовы рахунак	739
(проставіць, імк, імк па-беларуску, адрас)			
Від плацяжы		Дата	Сума
Ахвяраванні на дзейнасць ТБМ			
Касір		Пеня Разам	
Квітання			
Касір		М.П.	
Плательшчык			

Лаўрэш Леанід

Касцёл у Начы

Згодна з даследаваннямі заснавальніка краёвай археалогіі, жыхара Начы Вандаліна Шукевіча, людзі тут жылі ўжо 4–4,5 тысячы гадоў таму. У ваколіцах Начы ім былі знойдзены шматлікія могілнікі, стаянкі і прылады старажытнасці.

У пісьмовых крыніцах Нача упершыню згадваецца на пачатку XVI ст. У 1517 г. Нача – айчызна ўласнасць Венсела Станьковіча і Марціна Радзівілавіча, якую яны потым прадалі баярну Радунскага павяту Шымку Мікравічу. З 1526 г. ўласнасць Януша і Марыі Касцевіч.

Першы касцёл Бязгрэшнага зачэцця ў Начы быў пабудаваны Марыяй, у той час ужо ўдавой Януша Касцевіча, дзедзічкай на Вагруве (у Падлескім ваяводстве) і асвечаны 29 снежня 1529 г. Касцёл быў пабудаваны для зручнасці жыхароў Начы, якія да гэтага былі прыпісаны да касцёла вёскі Дубічы. Фундатарка прыпісала да касцёла кавалак зямлі для плябаніі, сенажаці каля Начы і Раклішак пры дарозе на Араны, лес пры Радунскай дарозе, 7 сялян з зямлэй, 2 сялянныя без зямлі. (Kurczewski J. Biskupstwo Wileckie. Wilno, 1912. S. 212-213.)

Стары Драўляны касцёл у Начы пабудаваны ў XVIII ст.

Пасля 1559 г. Нача належала Кішкам і Радзівілам. Пасля 1631 г. тут пасяляюцца татары, нашчадкі якіх і па сённяшні дзень жывуць у суседняй вёсцы Некрашунцы. З 1690 г. маёнтак з'яўляецца ўласнасцю Людвіка Даўгірда.

Наступны драўляны касцёл Ушэсця Найсвяцейшай Дзевы Марыі пабудаваны за свой кошт пробашч у Начы ксёндз Юзаф Курчэўскі ў 1750 г. Касцёл пабудаваны ў традыцыях народнага дойлідства з рысамі барока. Першапачаткова ён быў вельмі невялікім – 18 метраў у даўжыню і 10 метраў у шырыню, меў неф працягласцю 14 м. Касцёл быў збудаваны ў форме крыжа, з паўкруглай апсідай і двума вежамі. Прэсбітэрыі ад нефа аддзяляла бэлька з крыжам і анёламі па баках. У вялікім алтары, выражаным з дрэва ў

стылі ракаю, у срэбных шатах знаходзіўся абраз Панны Марыі з дзіцем (фігура стаіць на зямным шары ў атачэнні анёлаў). Гэты абраз трапіў у Нача ў XVII ст. Пасля скасавання касцёла ў Дубічах у 1869 г. і пераносу усёй касцельнай рухомасці ў Нача, абраз Панны Марыі быў змешчаны ў вялікім алтары над фігурай Ісуса.

Парафія мела філіі ў Дубічах і Марцінканцах, а так жа дапаможныя капліцы у Рудні і Чаплішках, дзе набажэнствы адпраўляліся па святах. Капліцу ў Рудні фундаваў лідскі падкаморы Францішак Александровіч у час, калі валодаў Каняўскім староствам, капліца мела сталага ксяндза, але ўжо ў 1804 г. набажэнствы ў гэтай капліцы не праводзіліся, бо новы гаспадар Рудні граф Людвік Тышкевіч не дбаў пра падтрымку капліцы. Да таго часу прыйшла ў заняпад і капліца ў Чаплішках. (Szukiewicz Wandalin. Stary kosciol w Naczy // Kuryer Litewski №152 – 1910.)

У куце бутавай агароджы ў 1832 г. пастаўлена 3-х

вую плябанію, крытую гонтай, будынак якой захаваўся да нашага часу.

Хутка новы павялічаны драўляны касцёл стаў замалым для парафіі, таму ў 1900–1910 г. ксёндз – пробашч Адам Сакалоўскі пабудаваў новы мураваны касцёл, які з'яўляецца помнікам неаготыкі і мадэрну. Калі ўлады далі дазвол на пабудову касцёла невядома, але Віленская рымска-каталіцкая кансісторыя дазволіла будаваць новы мураваны касцёл ўказам ад 21 красавіка 1900 года за № 3051. 15 жніўня 1900 г. быў закладзены і асвечаны ксяндзом Каралем Любянцом (прафесар Віленскай духоўнай Семінарыі) закладны камень. Па успамінам парафіян будоўляй кіраваў адзін майстар і пры ім было некалькі парафіян, якія падавалі цэглу і рошчыну. Імя гэтага майстра не захавалася ў памяці. Цэгла для будоўлі выраблялася на спецыяльна арганізаванай для гэтага мэты цагельні пры касцёле. Прычым, паводле традыцыйнай для амаль усіх знакамітых будоўляў Беларусі легенды,

Неаготычны касцёл і магіла Теадора Нарбута перад ім

юцца крыжамі. Касцёл мае 3 нефы – галоўны і 2 бакавыя. (Кулагін А.М. Каталіцкія храмы. Мінск. 2008. С. 256.) У кожным бакавым нефе знаходзіцца па 2 спавядальні. У правым нефе касцёла знаходзіцца грот Маці Божай Лурдскай. У канцы бакавых нефаў знаходзіцца алтары. Алтары ў раманскім стылі фундаваны ў 1933 г. Элеонай Ізварцэвіч. На ўзвышэнні з двух 2 прыступак знаходзіцца галоўны алтар у гатычным стылі. У верхняй частцы галоўнага алтара ёсць абраз Прасвятой Дзевы Марыі Святога Зачэцця, які застаўся са старога касцёла. Крыху ніжэй змешчана скульптура Пана Езуса ў рост чалавека, у белым убранні, якая была

прывезена і ўсталявана ў 1915 г. у дзень Св. Апосталаў Пятра і Паўла. Скульптура зроблена ў віленскай майстэрні ў знакамітага скульптара і архітэктара Антона Вівульскага (1877–1919, Antoni Wiwulski, найбольш вядомыя працы мастака гэта капліца ў Шылуве, помнік “Тры крыжы” (1916 г.) у Вільні, пачаты ў 1913 г., але не завершаны касцёл Сэрца Езуса ў Вільні – першы ў Літве сакральны будынак з жалезабетону. Па яго праекту быў выраблены драўляны крыж, устаноўлены на Замкавай гары ў Вільні, непадалёк ад вежы Гедзіміна, на месцы, дзе ў 1916 г. былі выяўлены парэшткі пакараных па загадзе Мураўёва – вешальніка удзельнікаў

Магіла удзельнікаў паўстання 1863-64 гг.

паўстання 1863 г.). Скульптура выкананая Вівульскім засланыяца абразом св. Юрыя Пакутніка (па матэрыялах Мікялёвіч Н.).

Другі раз касцёл быў асвечаны арцыбіскупам Рамуальдам Ялбжыкоўскім 26 красавіка 1927 г.

Вандалін Шукевіч апісвае ўмовы у якіх існаваў касцёл у Начы (Szukiewicz Wandalin. Stary kosciol w Naczy // Kuryer Litewski № 152 – 1910.). У часы ксяндза Кручэўскага і адразу пасля яго парафія мела трохі больш за 4 000 парафіян. Потым лічба парафіян паменшылася да 2 700, так сказала саваеннае ліхалецце якое спустошыла край у канцы XVIII – пачатку XIX ст. У апісаннях касцёла у той час, заўжды наракаецца на спусташэнне парафіі і нэндзны стан будынка. Рамонты рабіліся за асабістыя грошы пробашча а парафіяне рабілі вельмі малыя ўнёскі на утрыманне храма. З візітацый касцёла бачна, што і пробашчы не заўжды маглі выдаткаваць грошы, хоць і валодалі добрым фальваркам (10 валок) з сялянамі.

На пачатку 20 ст., падчас пабудовы мураванага касцёла парафія складалася ўжо з 7 000 чалавек і новая дасканалая святыня ў асноўным была пабудавана за іх складкі (Шукевіч піша пра кошт новага касцёла ў некалькі дзсяткаў тысяч рублёў). Падчас будовы новага касцёла, частка нацкай парафіі была далучана да новаўтворанай Калесніцкай парафіі, дзе таксама будаваўся новы касцёл на грошы парафіян. І акрамя таго у той жа час было вырашана аднавіць святыню ў Дубічах, і гэта таксама рабілася самімі парафіянамі.

Жыхары некаторых вёсак, запісаных за Дубічамі, вырашылі, што ім далёка хадзіць да касцёла і пастанавілі прасіць дазвол на пабудову касцёла ў вёсцы Рудня. Пасля атрымання дазволу, за грошы парафіян тут быў пабудаваны чацвёрты касцёл. Дзеля гэтага ў Рудню за некалькі сотняў рублёў быў куплены стары драўляны касцёл з Начы. Сучаснікі заўважалі, што дрэва захавалася так добра, як быццам паслужыла ўсяго некалькі гадоў.

Такім чынам эканамічны пад'ём канца XIX – пачатку XX ст. дазволіў самім парафіянам амаль адначасова пабудаваць чатыры касцёлы.

У касцельнай агароджы знаходзіцца магіла гісторыка Теадора Нарбута, паўстанцаў 1863-64 гг., Ежы Готаўта і Паўла Дабулевіча – ксяндзоў якія служылі ў Начы. У 2009 г. святкавалася стагоддзе касцёла і 480 год Нацкай парафіі.

Загадка “Пагоні” Слуцкага збройнага чыну

Алесь Цыркуноў

Юбілей мастачкі

У большыні ўсе, хто цікавіцца нашай Беларускай гісторыяй, ведаюць, разумеюць і ганарацца сімвалічным знакам “Пагоні”. Адны з іх лічаць, што досыць дасканала яе ведаюць, а іншыя сцвярджаюць, што мы спасцілі толькі яе сярэдзіну, а не выток, умоўна кажучы. Зараз гэтай тэме прысвечана даволі розных матэрыялаў, у тым ліку і з прэтэнзіяй на выключную вычэрпнасць. Магчыма яно і так, але тэма гэтага артыкула — часткова спасцігнуць выкарыстанне гэтага сімвала нашымі прашчурамі ў лёсавызначальныя часіны і гісторыя стварэння аднаго з іх. У пры-

ватнасці маю увагу, як мастака, прывабіла выява “Пагоні”, якая, як пазней стала вядома, яшчэ ў 1920 годзе належала слуцкім змагарам.

Упершыню выяву гэтай “Пагоні” я убачыў на кватэры вядомага нашага паэта і паліткатаржана, незабыўнага Сяргея Новіка-Пяюна. Тады, пры яго жыцці, гэта быў сапраўдны музей, дзе ўсё было гісторыяй і сведчыла аб нашай неўміручасці, дзе ён уласна быў першым экспанатам і экскурсаводам. Там яна вісела побач з графічным партрэтам Адама Міцкевіча выкананым самім гаспадаром. У той час, пранікшыся асобай гэтага ты-

кае захапленне і асалоду ад высокамайстэрскага выканання, дзе і вышыўка гладзю, і бісер, і срэбна-металічныя бляшкі укладзены з бездакорнай дакладнасцю, усё гэта, утвараючы суладнае цэлае, бяспрэчна з’яўляецца шэдэўрам.

Чым больш ён мне падабаўся, тым цікавейшым рабіўся пошук аўтара такога экспрэсіўнага, дынамічнага малюнка, бо сама вышывальшчыца, нават калі была і не адна, гэтка не рэалізуе. Дзеля такой мэты патрэбны добра дасведчаныя ў мастацкім штурку мастацкія майстры, надзеленыя нацыянальнай свядомасцю і гартам.

Спадзяюся, што з маім меркаваннем пагодзіцца кожны, хто добра дасведчаны ў творчасці непараўнальнага Язэпа Драздовіча і фотакронікай ягонага жыцця. Так на некалькіх фотаздымках, віленскага перыяду яго жыцця, трапляе бачыць створаную ім выяву Пагоні дзе шмат якіх дэталей пазней былі скарыстаны і ўдасканалены для стварэння паўстанцкай. Аналагічную інтэрпрэтацыю некаторых элементаў гэтай выявы можна назіраць і ў ягоных жывапісных творах. Усё азначанае сведчыць аб тым, што вызначаны твор быў цалкам падуладны і ўласцівы толькі гэтаму майстру.

Калі ў 1991 годзе, у Менскім грамадска-асветніцкім клубе “Спадчына” узнікла неабходнасць мець сваю харугву, і мне было запрапанавана стварыць яе, я, усведамляючы дзейнасць клуба,

мо праз 2 ці 3, у гістарычна-краязнаўчым музеі Беларусі была арганізавана фотавыстава па Слуцкім збройным чыне з выкарыстаннем рарытэтаў таго перыяду. Час быў адліжны і ідэямі Адраджэння былі прасякнуты ўсе, хто не лянiвы, не манкурт ці не герастрат. Хоць і існавала яшчэ якое ні ёсць цензурнае абмежаванне ды разам з гэтым, актыўна ўтвараліся і музычныя канцэрты адпаведнага зместу, і ўсебеларускія мастацкія і фотавыставы, публікавалася і карысталася попытам, шмат навукова-гістарычнай, мастацкай ды іншай адраджэнскай літаратуры. Якім было маё здзіўленне і ўражанне, калі на адным са здымкаў, побач з постацямі трох чалавек, вісеў разгорнуты штандар слуцкіх стральцоў Беларускай Народнай Рэспублікі з выявай у цэнтры, да болю знаёмай Пагоні.

Пазней, усе мае спробы адшукаць між імі хоць якую павязь, нічога не далі. Нават вядомая пэтка і палітвязень Надзея Дземідовіч, якая была блізка знаёмая са спадаром Новікам-Пяюном, ведала шмат якіх ягоных жыццёвых варункі, нічога істотнага тут высвятліць не здолела. Але ж зазначыла, што быццам акурат такую, памерам 70x50 см яна бачыла ў ягоным беларускім музеі ў Слоніме. Узгадала як калісьці і сама зрабіла з яе малюнак, за што потым васьмікласніцай паплацілася 25 гадамі савецкіх канцлагераў. Як бачна і апырнікі ад антыбеларускіх органаў вельмі высока цанілі і

скам чырвоных і перад іх прыходам, сцяг быў уратаваны хутчэй за ўсё тымі, хто шчыраваў над яго стварэннем. Затым, з мэтай захавання яго, была выдалена цэнтральная частка і перададзеная усё-і ўсіхведнаму спадару Новіку-Пяюну. Пазней, калі ўжо над Домам Ураду гойдаўся бел-чырвона-белы сцяг і зіхцела выява нескаронай Пагоні, ён, узгадваючы свой прайздены жыццёвы шлях, быў невычэрпна шчаслівы і шчыра прызнаваўся, што такога відовішча ён не бачыў і ў сне і ўспрымае яго зараз як дарунак Божы.

P.S. Згодна са звесткамі Вікіпедыі стала вядома, што: «Напрыканцы снежня 1920 паўстанцы Першага Слуцкага палка атрымалі свой сцяг, які каштаваў 156 000 марак. Яго ахвяравалі палку беларускі-патрыёткі Гародні.

Сцяг быў залацістага колеру. 2 метры даўжыні і 1 метр ушыркі. Пасярэдзіне Пагона каля 45 см а навокал надпіс «1-шы Слуцкі полк Беларускай Народнай Рэспублікі».

Сцяг жаўнеры палка мелі з сабою, калі знаходзіліся ў польскіх лагерах для ваеннапалонных. Пасля яго забраў з сабою камандзір палка Антон Сокал-Кутылоўскі.

Ён перахоўваў сцяг да 1931 году пакуль пад час вобшуку польская паліцыя не знайшла яго і не канфіскавала.

Да таго Сокал-Кутылоўскі ўлетку 1921 году хацеў перадаць на перахаванне сцяг

28 сакавіка 2012 года ў філіяле Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь “Гасцёўня ўладзіслава Галубка” адбылося адкрыццё выставы “Свет лячэчнага тэатра”, прымеркаванай да юбілею мастака Фаміной Аліны Рыгораўны.

На выставе паказаны экспанаты фондаў Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь і музея Дзяржаўнага тэатра лялек: лялькі, тэатральныя касцюмы, эскізы, макеты дэкарацый, афішы, бутфорыя.

Фаміна Аліна Рыгораўна з 1962 года працавала мастаком-пастаноўшчыкам, а ў 1975-1988 гг. - галоўным мастаком Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек. З’яўлялася мастацкім кіраўніком курса “Мастак тэатра лялек” у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Для творчай практыкі Фаміной А.Р. характэрны жанравая і стылістычная разнастайнасць, пошук новых візуальна-мастацкіх сродкаў сцэнічнага ўвасаблення.

Асаблівае месца ў яе дзейнасці займае афармленне пастацовак паводле твораў беларускіх аўтараў: “Дзед і жораў” В. Вольскага, “Дзякуй, вялікі дзякуй!” і “Скажы тваё імя, салдат” А. Вярцінскага, “Сымон-музыка” Я. Коласа, “Цар Ірад” Г. Барышава ў Беларускай дзяржаўнай тэатры лялек і “Рыгорка - ясная зорка” А. Вярцінскага ў Люблінскай тэатры лялек (Славенія).

Спектаклі Фаміной А.Р. адметны высокім мастацкім узроўнем і арыгінальным падыходам да трактоўкі літаратурнай першакрыніцы. Выкананыя паводле эскізаў Фаміной А.Р. лялькі і дэкарацыі адрозніваюцца тонкасцю і вытанчанасцю формаў, арыгінальнасцю, яркасцю і лакальнасцю.

У Беларусі выдатнае майстэрства Фаміной А.Р. у 1988 годзе было адзначана званнем заслужанага дзеяча мастацтваў Беларускай ССР, а ў 1992 годзе - прэмія імя Л. Мазалеўскага.

На мерапрыемстве выступілі: Яўген Клімакоў, Уладзімір Чарнышоў, Валеры Рачкоўскі, Зміцер Мохаў. Было адзначана, што 27 сакавіка Аліна Рыгораўна была ўзнагароджана найвышэйшым прызам ГА “БСТД” - “Крыштальны анёлак”

Аляксей Шалахоўскі.

Фрагмент аднаго са сцягоў Слуцкага збройнага чыну

Аверсны бок экспаната з архіва С. Новіка-Пяюна Дзяржаўнага музея беларускай літаратуры

Фрагмент фотаздымка Язэпа Драздовіча з радашковіцкай гімназіі 1926-27 гг.

тана нацыянальнага духу, я працаваў над яго партрэтам і таму ўсё, што атачала яго мяне вельмі цікавіла, а гэта быў самы цудоўны дарунак да вырашэння тэмы. Калі ёсць прыныповае рашэнне кампазіцыі, то жывапісны твор рэалізуецца даволі хутка. Партрэт быў здзейснены, як кажуць, — на адным дыханні, але ў мазгах загваздкай засталася пытанне аб паходжанні і прызначэнні гэтай “Пагоні”, пэўна ж не дзеля аздобы сцяны яна была задумана і створана.

Як тады я не спрабаваў даведацца ў яго аб паходжанні той выявы, дзе, калі і як яна да яго трапіла, яе лёс і гісторыю, — усё было марным, ён нічога не расказаў. Магчыма, як дасведчаны канспіратар ён наўмысна стаіўся. Адзінае зазначыў, што над яе стварэннем калісьці працавала ягоная сястра Марыя. Уважлівае сузіранне яе выклі-

Сяргей Новік-Пяюн. “Песня выгнанніка”, 1991 г. 120x140 см.

даволі хутка ўсё выканаў. Цэнтральнае месца там, як і належала, займала тая самая Пагоня, запазычаная ад сп. Новіка-Пяюна. Гэты самы эталон потым быў выкарыстаны і для стварэння Граматы, і для іншых клубных ушанаванняў.

Крыху пазней, гадоў

разумелі вартасць гэтага сімвала ў Адраджэнні і стварэнні нацыянальнай дзяржавы, тым больш, што ім там нічога добрага не свяціла.

Урэшце я прыйшоў да высновы, што як толькі паўстанне было задушана непараўнальна пераўзыходзячым вой-

Пінска-Наваградскаму япіскапу Панцеляймону, які жыў на той час у Наваградку. Але апошні адмовіўся браць.»

Урэшце, ... рабіце высновы самастойна! Слова за дасціпнымі даследчыкамі.

Мастак Алесь Цыркуноў.

Хто ты, Жан Содзель?

У леташнім жніўні на тэлевізійным экране БТ у праграме інфармацыйнага вяшчання АТН з'явіўся-засвяціўся малады, вельмі актыўны, эмацыйны малады чалавек. Ён заінтрыгаваў тэлевізійнага глядача не толькі сваёй эфірнай актыўнасцю, але і сваім прозвішчам. Тэлевізійныя цітры, набраныя па-расейску, сведчылі, што новы тэлевізійны каментаратар завецца "Жаном Содзелем" - Жан Содзель. Усе, хто ведае мяне, былі заінтрыгаваныя: хто ён мне гэты Жан Содзель - унук, ці які іншы сваяк? Цікаўнасць натуральная. Я ж больш за трыццаць гадоў аддаў тэлевізійнай музе! Дый за гэты час сцвердзіўся ў Беларусі і як званы даследчык Багушэвічавай спадчыны. То з тае пары, як на тэлевізійным экране з'явіўся згаданы Жан Содзель, менавіта ў такой беларускамоўнай арфаграфіі ён перадае сваё прозвішча, усе мае знаёмыя не даюць мне праходу, цікавяцца, хто ён мне гэты Жан Содзель. Натуральна, я і сам Жан Содзель зацікавіліся адзін адным. Першы праявіў ініцыятыву Жан. Ён адной парой вучыўся і працаваў у "Вячэрнім Мінску". Вось тады ён завітаў і да мяне і падрыхтаваў са мной інтэрвію. Мусіць, тое інтэрвію мала каму запомнілася. Але вось яго з'яўленне на блакітным экране абудзіла ў маіх знаёмых агульную цікавасць: дык хто ж ён гэты Жан для мяне? Пры першай сустрэчы падчас яго рупнасці ў "Вячэрнім Мінску" я не пацікавіўся загляблена, адкуль гэты Жан Содзель, адкуль яго род паходзіць. Але з цягам часу з паслядоўнай цікаўнасці маіх знаёмых, хто ж гэты Жан, я пацікавіўся, адкуль яго продкі, найперш, адкуль тата паходзіць. І пачуў:

- З Палесся, з Гомельшчыны, з-пад Петрыкава.

Гэта ўжо цікава, але калі пачуў, што і яго тата завецца Жанам, а сам ён Жан Жанавіч, дык і зусім растварыўся ў дагадках. Тата ягоны з 1963 года, а сам Жан з 1988. Адначасова вучыўся ва ўніверсітэце і працаваў у "Вячэрнім Мінску". Матулі, завуць яе Тамара, ужо сорак сем. Адной парой Жан практыкаваўся і на радыё. Так што яго з'яўленне

на тэлевізійным экране зусім натуральнае. Для тэлевізійнай працы ён прайшоў усебаковую падрыхтоўку. У школьных гады спрабаваў сябе ў розных гуртках вядомага тэатраўца Мікалая Панігіна. Па ўсіх характарыстыках і якасцях Жан адпавядаў тэлевізійнаму экрану: актыўны, жвавы, лагічны, напорысты. Толькі моўна не сугучны ён з тым прозвішчам, якое носіць ён і нашу я. Я цалкам беларускамоўны. Ён жа пачувае сябе рускамоўным. З гэтай нагоды мы неж сабраліся і пагутарылі. Ад яго пачуў:

- Беларускую мову я вывучаў. Письмова авалодаў ёю сак-так. А вось гутарковай мовай валодаю кепска. Размаўляю на ёй напружана, замаруджана. Вядома, я вучыўся ў менскіх расейскіх школах.

Я слухаю гэтыя Жанава развагі і кажу яму пра Таваарыства беларускай мовы, пра курсы беларускай мовы пры ім, пра школу красамоўства, якую наведвае шмат хто, каб удасканаліць маўленне з надзеяй, што яго зацікавіць гэтыя курсы. Жан маўкліва праслухаў маё памкненне, але не выказаў жадання хоць раз завітаць у ТБМ і пацікавіцца, як і чым яно жыве. А шкада! Можна так стацца, што кіраўніцтва тэлебачання аднойчы запатрабуе, прапануе вясчанне на нашай роднай мове. Тым больш, што ў "Нашым слове" з'явілася не гэтак даўно такая публікацыя "Генадзь Давыдзька абяцае беларускамоўны канал" ("Наша слова", 16 лістапада 2011 г.). Тады што? Жан развёў рукамі:

- Не ведаю.

А шкада! Усе мае Содзэлі - былі яны і Содзэлі, і Содзэлі, і Садзельскія, колькі я памятаю, шанавалі родную мову, былі настаўнікамі, вучылі дзяцей нашай роднай мове. А адзін з іх - Уладзя Ліпскі - стаўся беларускім пісьменнікам, рэдактарам вядомага папулярнага часопіса "Вясёлка". Ён выйшаў з-пад крыла маёй дэтакі Марыі Паўлаўны Содзэль з Узнажскай школы. Так што, Жан, ты толькі на самым пачатку свайго творчага шляху. Падумавай пра адданасць нашага роду сваёй роднай мове

Уладзя Содзель-Садзельскі.

Анэлы мае!

Я кладуся спаць,
Пра гэта Богу трэба знаць.
Стойце, будзьце пры мне,
Беражыце мяне,
Што будзе вам,
Тое будзе і мне.

Пачуў і запісаў ад Люсі Войніч Ул. Содзель.

У Менску адкрылі помнік святой Сафіі Слуцкай

Адкрыццё помніка святой праведнай Сафіі Слуцкай адбылося на тэрыторыі аднайменнага праваслаўнага прыходу ў Менску. Каб дэталёва аднастраваць залагоджаную выяву праведнай абаронцы Зямлі Беларускай, скульптар Міхась Іньков і архітэктар Мікалай Лук'янчык цэлы год працавалі над манументам, вывучаючы не толькі іканаграфічную літаратуру, але і жыццё княгіні. Важыць бронзавы сілуэт больш за тону, а ростам каля трох метраў.

У гонар адкрыцця помніка Мітрапаліт Менскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі правёў Боскую літургію і высвяціў выяву святой княгіні.

Наш кар.

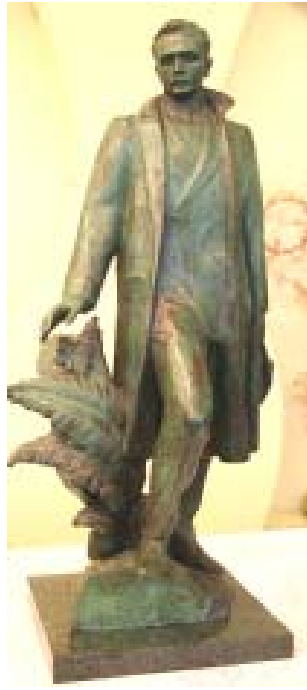
У Маладзечне з'явіцца скульптура Янкі Купалы

Да 130-годдзя нараджэння Янкі Купалы, якое адзначаецца сёлета 7-га ліпеня, у Маладзечне будзе ўстаноўлена скульптура Янкі Купалы, паведамляе "Рэгіянальная газета". З такой прапановай аддзела культуры сёння пагадзіўся гарвыканкам на сваім пасяджэнні, расказаў начальнік аддзела культуры Маладзечанскага райвыканкама Аляксандр Рамановіч

Аўтар работы - скульптар Валяр'ян Янушкевіч.

Раней гэта скульптура планавалася да ўсталявання ў праграме "Дажынак-2011", аднак з-за недастатковасці фінансавання праект вырашана было рэалізаваць у юбілейны купалаўскі год.

Скульптура можа заняць сваё месца побач са школай №1, якая носіць імя Янкі Купалы.

Помнік М. Багдановічу ўпрыгожыць гарадзенскі парк Жылібера

У гарадзенскім парку Жылібера неўзабаве з'явіцца помнік Максіму Багдановічу. Недалёка ад парку знаходзіцца дом-музей Багдановіча, дзе і жыў паэт.

Каб вызначыцца з помнікам Багдановічу ў Гародні

адбыўся конкурс. На суд прафесійнага журы, у склад якога ўвайшлі спецыялісты па горадабудуўніцтву, архітэктуры і культуры, было прадстаўлена больш за дваццаць работ. Як адзначылі члены журы, усе работы ўяўляюць сабой мастацкую і архітэктурную цікавасць. Усе аўтары ўлавілі лірычнасць паэта, яго ўзнёслую натуру і тонкасць душэўных перажыванняў. Пераможцам стала праца «Вянок» аўтарскага калектыву з г. Менска - Гумілеўскага Льва Мікалаевіча, Гумілеўскага Сяргея Львовіча і Мядзько Яўгена Уладзіміравіча.

Наш кар.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Юля Карчагіна, Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубятка, Аляксандр Петрашэвіч, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содзель, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

<http://nashaslova.mns.by/>
<http://pawet.net/>

Як застацца пісьменніцай у Беларусі?

Семінар на тэму "Жанчына ў сучасным літаратурным працэсе: праблемы і перспектывы", арганізаваны ГА "Саюз беларускіх пісьменнікаў", прайшоў у суботу 24 сакавіка ў Менскім міжнародным адукацыйным цэнтры імя Еханэса Раў.

бьянцкая і Сяргей Сус, Аксана Спрычан і Яраш Малішэўскі. Паэтка Аксана Данільчык паразважала пра спецыфіку творчага жыцця ў сям'і, калі муж не творца. Цікавую гісторыю свайго жыцця расказала Антаніна Хатэнка, выказаліся таксама Вера Буланда, Людміла

У сваім вітальным слове да ўдзельнікаў семінару, сярод якіх былі не толькі пісьменніцы, але і пісьменнікі, старшыня СБП Барыс Пятровіч акрэсліў тэму больш канкрэтна:

- У літаратуры вельмі шмат дзяўчат, але другую, трэцюю кнігу мала хто з іх выдае. Як застацца пісьменніцай у Беларусі? Чаму жанчыны, якія пачынаюць як літаратаркі, не застаюцца ў творчасці, з якіх прычын і куды сыходзяць?

Спецыяліст са Швецыі Ваньга Хермеле крыху расказала пра тэорыю гендэрных пытанняў у культурнай сферы, растлумачыла, што такое гендэрная сістэма, якая складаецца з гендэрнай роўнасці і гендэрнай перспектывы. Калі гендэрная роўнасць выяўляецца ў колькасных паказчыках, напрыклад, адсотку жанчын у кіраўнічых органах рознага роўна, ліку жанчын, якія выдаюць кнігі і г.д., то гендэрная перспектыва звязаная з тэмамі, якія закранаюць жанчыны ў сваіх творах.

Выступ сп. Хермеле ў вялікай ступені перагукаўся з тым, пра што казала паэтка і перакладчыца Вольга Гапеева, якая таксама займаецца гендэрнай праблематыкай. Апроч іншага сп. Вольга адзначыла, што да самога слова "фемінізм" у Беларусі стаўленне дагэтуль вельмі неадназначнае нават сярод жанчын, і з гэтым паняткам яшчэ трэба працаваць.

Пра тое, як яны патрапляюць спалучаць сямейнае жыццё і літаратуру распа- вялі творчыя сем'і: Галіна Ду-

Паўлікава-Хейдарова.

Да гутаркі далучылася і мужчынская частка ўдзельнікаў: Эдуард Акулін, Валер Стралко, Аляксей Пашкевіч, Анатоль Івашчанка, агучыўшы самую розную меркаванні ад традыцыйна патрыярхальных да "гендэрна чуллівых".

Каб падвесці вынікі дыскусіі ўдзельнікі семінару выканалі практычнае заданне, паспрабаваўшы даць адказы на пытанне "Што рабіць, каб творчая праца жанчыны была больш плённай", а потым абмеркавалі іх у групах і паспрабавалі падказаць СБП шляхі вырашэння гэтых праблемаў.

Тое, як неабякава паставіліся ўдзельнікі да тэмы абмеркавання, паказала, што падобныя мерапрыемствы запатрабаваныя. Як адзначыла Аляксандра Дынько, адна з аўтарак канцэпцыі семінару, "Гендэрная роўнасць - гэта азбука дэмакратыі. Гэта пытанне, якое хвалюе ўсіх, і, пакуль будучы існаваць розныя формы гендэрнай прыналежнасці, яно будзе ўзнімацца... Паколькі гэта праблема датычыць усіх, усяго грамадства, вельмі важна яго абмяркоўваць з тымі людзьмі, якія ствараюць культуру, асабліва гэта важна ў нашай цяперашняй сітуацыі, паколькі культура - гэта, можа быць, адзінае, што яднае, ці мае патэнцыял нашага яднання".

Прэсавая служба СБП.

На здымках: 1. Гасці са Швецыі Ан Вікстром і Ваньга Хермеле; 2. Слова бярэ Аляксандра Дынько.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для поштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні. 231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісана да друку 2.04.2012 г. у 10.00. Замова № 736.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 3100 руб., 3 мес.- 9300 руб.

Кошт у розніцу: па дамоўленасці.